

Het archief van het Medisch Huis Merelbeke

(dr. Frans Van Leuven en dr. Sylvia Van Werveke)

dr. Frans Van Leuven en zijn echtgenote dr. Sylvia Van Werveke. Foto: © Bart Van Leuven

Frans Van Leuven (1931-2017) nam in 1964 als eerste Vlaamse huisarts deel aan vergaderingen van de G.E.R.M. (Groupe d'Etude pour une Réforme de la Médecine), een van de eerste verenigingen die zich maatschappijkritisch uitliet over de schrijnende toestand van de gezondheidszorg in België. Uit deze bijeenkomsten haalde hij inspiratie voor zijn drie geesteskinderen: het Medisch Huis

Merelbeke, de Werkgroep Gezondheidsvoorlichting en de Patiëntenraad Merelbeke.

Samen met dr. Pruyt richtte hij in 1966 het eerste Vlaamse Medisch Huis op in Merelbeke. Na de voltooiing van de bouwwerken ging de groepspraktijk van start in 1968. In 1971 kwamen er nog twee andere dokters bij: dr. Geerinckx en dr. De Meyere. Vanaf dat moment tekenden zich twee verschillende

visies af binnen het Medisch Huis. Aan de ene kant stonden Pruyt en Geerinckx, die de groepspraktijk louter zagen als een functioneel instrument waarbij wel de kosten, maar niet de inkomsten verdeeld werden onder de artsen. Aan de andere kant was er de patiëntgerichte visie van de dokters Van Leuven en De Meyere, die voorstanders waren van een geïntegreerde groepspraktijk naar het model van de G.E.R.M. De breuk kwam er in 1972, na een conflict over het honorarium van de raadplegingen (zie verder).

Aan Vlaamse kant, vanuit de Leuvense leerstoel huisartsengeneeskunde, werd in 1967 de Studie- en Adviesgroep Groepspraktijk voor Huisartsen (S.A.G.H.) opgericht. Na enkele jaren sloot de Gentse groep artsen aan bij de Vlaamse studiegroep en in 1970 werd de Vlaamse G.E.R.M. geboren. De naam veranderde toen van S.A.G.H. naar S.A.H.G. (Studie Actiegroep voor een Hervorming van de Gezondheidszorg). Protagonisten uit de Vlaamse geschiedenis van groepspraktijken, zoals Heyrman, Van Den Bussche en Van Leuven, stonden mee aan de wieg van de S.A.H.G. Die werd nauwlettend gevolgd door dr. Wynen van de Syndicale Kamers der Geneesheren (SK). Omdat het secretariaat van de vereniging gevestigd was in Merelbeke, kwamen drie artsen van het Medisch Huis te Merelbeke op Wynens zwarte lijst terecht. De Gentse groep rond Van Leuven had een 'radicalere barricaden'-mentaliteit dan de groep van Maldegem, die zich meer bekommerde om de technische problematiek van groepspraktijken voor huisartsen. Toen in 1972 de betekenis van de letter A uit de lettercombinatie S.A.H.G. veranderde van Actiegroep naar het meer gematigde Adviesgroep, splitste de Gentse strekking zich af.

Nog datzelfde jaar ging de Werkgroep Gezondheidsvoorlichting (WGV), het geestes-

Affiche uitgegeven naar aanleiding van de artsenstaking in april 1964. (Amsab-ISG, Gent)

kind van Frans Van Leuven, van start. De WGV werkte op autonome wijze naast gelijkgestemde verenigingen als de G.E.R.M. en de S.A.H.G. De samenwerking met de G.E.R.M. nam in de loop der jaren steeds toe, terwijl de contacten met de S.A.H.G. verwaterden.

De stichtende leden van de WGV waren, naast Frans van Leuven, onder meer Luc Blondeel, Sylvia Van Werveke, Peter Piot en Marc De Meyere. Die laatste werd verkozen tot voorzitter. De WGV stond open voor alle gezondheidswerkers van het Nederlandstalige landsgedeelte en streefde naar meer inspraak van de patiënt in de organisatie van de gezondheidszorg, met onder meer een dynamische relatie tussen dokter en patiënt. Die begon bij het verschaffen van informatie over de betekenis van de klachten

en ziekte van de patiënt. Vanuit deze visie gaf de WGV in 1972 de aanzet tot de oprichting van de Patiëntenraad Merelbeke, de eerste in Vlaanderen.

In de eerste editie van haar tweemaandelijks informatieblad *Gezond* omschreef de WGV het voorgaande als volgt: 'De Werkgroep richt zich vooral tot gezondheidswerkers zoals dokters in de geneeskunde, tandartsen, apothekers, kinesisten, verpleegsters, sociaal werkers of studenten in één van deze takken. De Werkgroep richt zich ook tot alle andere personen die deskundig zijn op het gebied van dienstverlening, en last but not least tot de patiënt zelf. Om tot deze dialoog te komen stimuleert de Werkgroep de oprichting van lokaalwerkende Patiëntenraden, die autonoom kunnen functioneren.'

In februari 1972 besloten negen geneesheren uit Merelbeke en omstreken één week aan terugbetalingstarieven te werken als protest tegen een verhoging van de dokters-tarieven. Twee huisartsen uit het Medisch Huis, beiden lid van de WGV, brachten het protest op gang. Op 27 november werden ze ondervraagd door de Provinciale Raad van de Orde der Geneesheren, die hun politieke belangen aanwreef. In januari 1973 schorste de Provinciale Raad van de Orde van Oost-Vlaanderen hen voor één maand bij de uitoefening van hun praktijk, op basis van 'het stelselmatig beperken van de honoraria tot het door de Sociale Verzekering te vergoeden bedrag en het gratis verspreiden van een tweemaandelijks tijdschrift (*Gezond*) waarin huisartsen belachelijk gemaakt werden'. Gedurende hun conflict met de Orde der Geneesheren konden de beide artsen op de steun rekenen van onder meer moraalfilosoof Etienne Vermeersch. De aanvaring met de Orde bleek de vonk te zijn voor de mobilisatie van vijfhonderd dokters en studenten

geneeskunde in Vlaanderen. In beroep verminderde de Raad van Beroep van de Orde de duur van de schorsing tot veertien dagen, en uiteindelijk stelde het Hof van Cassatie de klagers in april 1975 in het ongelijk.

Na hun schorsing stopten de twee artsen met werken aan terugbetalingstarieven. Na een aanvaring met dr. Pruyt trok dr. Frans van Leuven zich terug uit het Medisch Huis en richtte hij een nieuwe groepspraktijk op in de Dokter Callaertstraat in Merelbeke.

Het archief

Frans Van Leuven heeft zijn archief altijd thuis bewaard. Zijn kinderen brachten het in 2019 naar Amsab-ISG. Het persoonlijke archief van Frans van Leuven is aangevuld met een klein segment van Sylvia Van Werveke. Het omvat informatie over de drie geesteskinderen van Frans van Leuven, meer bepaald over de bouw en werking van het Medisch Huis te Merelbeke, over de Werkgroep Gezondheidsvoorlichting en over de Patiëntenraad. Ook exemplaren van het tijdschrift *Gezond* zijn erin te vinden. Het proces door de Orde van Geneesheren is uitvoerig gedocumenteerd. Daarnaast bevat het archief ook informatie over groepspraktijken, de artsenstaking, abortus, psychosomatiek, terugbetalingstarieven, het syndicaat van geneesheren en de Orde van Geneesheren. Het archief is raadpleegbaar mits toestemming van de dienstdoende archivaris.

Dit artikel is grotendeels gebaseerd op de scriptie van Véronique COMPIET, *Witte jassen: de ontstaansgeschiedenis van groepspraktijken en wijkgezondheidscentra in Vlaanderen*, Universiteit Gent, 2010, 122 p.